

AIZKRAUKLES NOVADA DOME

Lāčplēša iela 1A, Aizkraukle, Aizkraukles nov., LV-5101, tālr. 65133930, e-pasts dome@aizkraukle.lv, www.aizkraukle.lv

Aizkrauklē

21.12.2023.

sēdes protokols Nr.19., 27.p.

LĒMUMS Nr.853

Par Aizkraukles novada pašvaldības līdzdalības izvērtēšanu biedrībās un nodibinājumos

Saskaņā ar Pašvaldību likuma 10.panta pirmās daļas 9.punktu tikai dome ir tiesīga izlemt ikvienu pašvaldības kompetences jautājumu un tikai domes kompetencē ir likumā noteiktajā kārtībā izveidot un likvidēt pašvaldības kapitālsabiedrības un nodibinājumus, kā arī lemt par dalību kapitālsabiedrībās, biedrībās un nodibinājumos. Atbilstoši minētajam pašvaldības biedrību un nodibinājumu izveidošanu, pārvaldi, reorganizāciju un likvidāciju regulē Biedrību un nodibinājumu likums.

Atbilstoši Pašvaldību likuma 79.panta pirmajai daļai pašvaldību kopīgu interešu īstenošanai pašvaldības var dibināt kopīgas biedrības un nodibinājumus, ievērojot Pašvaldību likumā un Biedrību un nodibinājumu likumā noteikto. Tā paša likuma 79.panta trešā daļa nosaka, ka dome var lemt par pašvaldības dalību biedrībā vai nodibinājumā, kas neatbilst noteiktajam, ja pašvaldības dalību biedrībā vai nodibinājumā paredz starptautiskie normatīvie akti, likums vai Ministru kabineta noteikumi vai pašvaldības dalība ir nepieciešama sabiedrības virzītas vietējās attīstības īstenošanai. Pašvaldības likvidē to izveidotās biedrības un nodibinājumus, kas neatbilst Pašvaldību likuma 79.panta noteiktajam, vai izbeidz savu dalību šādās biedrībās un nodibinājumos.¹

Pašvaldību likumā noteikto ierobežojumu mērķis ir nepieļaut pašvaldības dalību biedrībā vai nodibinājumā tikai kā pašvaldības autonomās kompetences īstenošanas formu. Proti, pašvaldības dalība šādā biedrībā vai nodibinājumā ir nepieciešama efektīvākai sadarbībai ar privātpersonām (vietējiem iedzīvotājiem un dažādām citām organizācijām), lai īstenotu kādu vietējai kopienai nozīmīgu projektu. Šis aspekts izriet no likumā ietvertās nostādnes, ka biedrības un nodibinājumi ir viena no formām, kādās privātpersonas īsteno Satversmes 102.pantā paredzēto biedrošanās brīvību, nevis forma, kādā pašvaldība īsteno tās autonomo kompetenci.

Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrijas 2023.gada 1.februāra publicētajā informācijā – Pašvaldības dalība biedrībās un nodibinājumos (<https://www.varam.gov.lv/lv/pasvaldibu-likums>) skaidrojusi, ka Biedrību un nodibinājumu likums neliedz arī publiskām personām dibināt un piedalīties biedrībās un nodibinājumos. Taču, ņemot vērā, ka biedrības un nodibinājumi ir sabiedrības biedrošanās un sabiedrības iniciatīvu īstenošanas instrumenti, rodas juridiska pretruna starp pašvaldību kā publisku personu un pašvaldību kā biedrības biedru vai nodibinājuma dibinātāju, jo īpaši tajos gadījumos, kad pašvaldība un biedrība vai nodibinājums ar tās dalību nonāk savstarpējās tiesiskās attiecībās. Šādā situācijā pašvaldība faktiski ir abās attiecību pusēs, kas nav juridiski korekti, kā arī rada augstu interešu konflikta un korupcijas risku.

Biedrību un nodibinājumu likuma mērķis ir sekmēt demokrātiskas un pilsoniskas sabiedrības nostiprināšanu.² Nav pamata uzskatīt, ka pašvaldību kā publisku personu iesaiste biedrībās un nodibinājumos veicina likuma mērķa sasniegšanu. Pašvaldību dalības biedrībās un nodibinājumos juridiskā daba konfliktē ar biedrību un nodibinājumu mērķi – nodrošināt privātpersonām Latvijas Republikas Satversmē garantētās tiesības biedroties, sekmēt demokrātiskas un pilsoniskas sabiedrības nostiprināšanu. Biedrošanās ir privātpersonu tiesisko interešu īstenošanas forma, un publisku personu dalība neatbilst biedrību un nodibinājumu juridiskajai un filozofiskajai jēgai.³

¹ Pašvaldību likuma pārejas noteikumu 10.punkts.

² Biedrību un nodibinājumu likuma 1.panta pirmā daļa

³ <https://www.varam.gov.lv/lv/pasvaldibu-likums>, metodiskais materiāls “Pašvaldību likums”

Vienlaikus Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrija skaidrojusi, ka nosacījums, ka biedrību un nodibinājumu var dibināt, ja tas ir nepieciešams “sabiedrības virzītas vietējās attīstības īstenošanai”, likumā tika saglabāts, ņemot vērā pašreizējo Eiropas Savienības finansētu projektu īstenošanas praksi, primāri atsaucoties uz Zemkopības ministrijas pārziņā esošajās Eiropas Savienības fondu atbalsta programmās īstenoto LEADER jeb sabiedrības virzītas vietējās attīstības pieeju, kas dod iespēju vietējiem iedzīvotājiem, organizācijām, uzņēmējiem un pašvaldībām, savstarpēji sadarbojoties, pašiem noteikt savas teritorijas attīstības vajadzības un mērķus, sagatavojot vietējās attīstības stratēģiju. Savukārt vārdi “sabiedrības virzīta” nozīmē, ka attiecīgās biedrības vai nodibinājuma dibināšana ir nepieciešama galvenokārt vietējās kopienas iniciatīvu īstenošanai un organizācijas dibināšanas pamatā jābūt vietējās sabiedrības iniciatīvai, kā arī organizācijai funkciju izpildē jāveicina attiecīgās administratīvās teritorijas attīstība.⁴

Pašvaldības dalībai nodibinājumā, lai īstenotu sabiedrības virzītu vietējo attīstību, ir jābūt nepieciešamai. Ar nepieciešamību saprot apstākļu kopumu, kas norāda uz to, ka tieši un tikai ar biedrību vai nodibinājumu kā organizācijas formu ir iespējams veikt tās funkcijas un sasniegt tos mērķus, kas konkrētajā gadījumā ir noteikti. Attiecībā uz minētās LEADER pieejas, kas tika izmantota par piemēru un paraugu likuma tiesiskā regulējuma izstrādē, īstenošanu jāpiemin, ka katrā tās ietvaros dibinātajā biedrībā vai nodibinājumā biedri pārstāv trīs grupas – publiskais sektors (pašvaldība), ekonomiskie partneri (komersanti) un iedzīvotāji (nevalstiskās organizācijas vai fiziskas personas). Līdz ar to, lai šo grupu pārstāvji varētu darboties vienā organizācijā kā līdzvērtīgi partneri, biedrības vai nodibinājuma dibināšana tika atzīta par vienīgo iespējamo formu kopīgu attīstības pasākumu īstenošanai.⁵

Pašvaldību likuma pārejas noteikumu 10.punkta nosacījums attiecas uz visām biedrībām un nodibinājumiem, kuros pašvaldība ir biedra vai dibinātāja statusā, neatkarīgi no organizācijas dibināšanas vai pašvaldības iestāšanās tajā brīža.

Aizkraukles novada pašvaldībai ir dalība šādās biedrībās un nodibinājumos:

1. biedrība “Latvijas Pašvaldību savienība” (reģistrācijas numurs 40008020804);
2. biedrība “Latvijas tūrisma informācijas organizācija “LATTŪRINFO”” (reģistrācijas numurs 40008015470);
3. biedrība “Latvijas Skolu sporta federācija” (reģistrācijas numurs 40008023478);
4. Latvijas Bibliotekāru biedrība (reģistrācijas numurs 40008007789);
5. biedrība “LATVIJAS SPORTA IZGLĪTĪBAS IESTĀŽU "DIREKTORU PADOME”” (reģistrācijas numurs 40008078391);
6. biedrība “Latvijas Vieglatlētikas savienība” (reģistrācijas numurs 40008029019);
7. biedrība “Reģionālo attīstības centru apvienība” (reģistrācijas numurs 40008237304);
8. biedrība “Aizkraukles rajona partnerība” (reģistrācijas numurs 40008066852);
9. biedrība “Dzimsarakstu nodaļu darbinieku asociācija” (reģistrācijas numurs 40008248596);
10. biedrība “Latvijas Muzeju biedrība” (reģistrācijas numurs 40008003240);
11. biedrība “Latvijas pašvaldību sociālo darbinieku vadītāju apvienība” (reģistrācijas numurs 40008217401);
12. biedrība “LATVIJAS VOLEJBOLA FEDERĀCIJA” (reģistrācijas numurs 40008023463);
13. biedrība “Daugavas Savienība” (reģistrācijas numurs 40003234246);
14. biedrība “Latvijas Bāriņtiesu darbinieku asociācija” (reģistrācijas numurs 40008067985);
15. biedrība “Latvijas Speciālā Olimpiāde” (reģistrācijas numurs 40008032589);
16. biedrība “Latvijas Piļu un muižu asociācija” (reģistrācijas numurs 40008053237);
17. biedrība “Latvijas Novusa Federācija” (reģistrācijas numurs 40008022523);
18. biedrība “Zemgales Tūrisma Asociācija” (reģistrācijas numurs 40008079946);

Pašvaldības dalība biedrībās un nodibinājumos”

⁴ <https://www.varam.gov.lv/lv/pasvaldibu-likums>, metodiskais materiāls “Pašvaldību likums

Pašvaldības dalība biedrībās un nodibinājumos”

⁵ Pieejams: <https://www.varam.gov.lv/lv/pasvaldibu-likums>, Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrijas viedoklis par pašvaldību iesniegtajiem jautājumiem 2023. gada 22. februāra vebināram par Pašvaldību likumu.

19. biedrība "Latvijas amatieru teātru asociācija" (reģistrācijas numurs 40008000121);
20. biedrība "Latvijas Pieaugušo izglītības apvienība" (reģistrācijas numurs 40008005805);
21. biedrība "Latvijas Sporta veterānu-senioru savienība" (reģistrācijas numurs 50008025521);
22. biedrība "LATVIJAS SPORTA CĪNAS FEDERĀCIJA" (reģistrācijas numurs 40008260071);
23. nodibinājums "Kokneses fonds" (reģistrācijas numurs 40008092535);
24. biedrība "Sēlijas asociācija" (reģistrācijas numurs 40008316182);
25. biedrība "LATVIJAS TENISA SAVIENĪBA" (reģistrācijas numurs 40008009525).

Pašvaldību likums neparedz konkrētu kārtību, kādā pašvaldība izvērtē savas dalības biedrībā vai nodibinājumā atbilstību likuma prasībām, bet uzliek pašvaldībai pienākumu izbeigt dalību organizācijās, kas neatbilst likuma prasībām. Tāpat arī likums neparedz pienākumu domei pieņemt lēmumu par dalības saglabāšanu biedrībā vai nodibinājumā – lēmums ir jāpieņem tajā gadījumā, kad pašvaldības dalībai nav tiesiska pamata.

Ar Aizkraukles novada pašvaldības domes priekšsēdētāja rīkojumu Nr.3.1/23/65 tika izveidota Darba grupa, lai izvērtētu pašvaldības dalību biedrībās un nodibinājumos atbilstību Pašvaldību likuma 79.pantā noteiktajam.

Atbilstoši Pašvaldību likuma 10.panta pirmās daļas 9.punktam lēmumu par pašvaldības dalības izbeigšanu organizācijā pieņem pašvaldības dome. Saskaņā ar Biedrību un nodibinājumu likuma 30.pantu biedrību biedrs var jebkurā laikā izstāties no biedrības, iesniedzot rakstveida paziņojumu biedrības valdei, ja statūtos nav noteikts, ka šāds paziņojums iesniedzams citai pārvaldes institūcijai. Personai, kuras dalība biedrībā izbeigusies, nav tiesību uz biedrības īpašumu (tā paša likuma 32.panta otrā daļa).

Ņemot vērā minēto, izvērtējot darba grupas ziņojumā ietverto informāciju, pamatojoties uz Pašvaldību likuma 10.panta pirmās daļas 9.punktu, 79.panta trešo daļu, Pārejas noteikumu 10.punktu, Biedrību un nodibinājumu likuma 30.pantu, ievērojot Aizkraukles novada domes Izglītības, kultūras un sporta jautājumu komitejas 14.12.2023. atzinumu un Aizkraukles novada domes Finanšu un tautsaimniecības jautājumu komitejas 14.12.2023. atzinumu, atklāti balsojot: ar 16 balsīm "PAR" (Leons LĪDUMS, Dainis VINGRIS, Jurijs MAŠKOVS, Jānis Sarmis BAJINSKIS, Aivars MIEZĪTIS, Anita OSTROVSKA, Evija VECTIRĀNE, Ingūna GRANDĀNE, Elita KAŅEPĒJA, Uģis RUBENIS, Aigars LUKSS, Einārs ZĒBERGS, Guntis LIBEKS, Gatis GŪTMANIS, Dāvis KALNIŅŠ, Zane ROMANOVA), "PRET" – nav, "ATTURAS" – nav, Uldis DZĒRVE, Arvis UPĪTS balsojumā nepiedalās, Aizkraukles novada dome **NOLEMJ**:

1. Izstāties no biedrībām:
 - 1.1. biedrības "Latvijas tūrisma informācijas organizācija "LATTŪRINFO"" (reģistrācijas numurs 40008015470); ;
 - 1.2. biedrība "Latvijas amatieru teātru asociācija" (reģistrācijas numurs 40008000121).
2. Uzdot Aizkraukles novada pašvaldības Administrācijas Kancelejai par pieņemto lēmumu informēt lēmuma 1.punktā minētās biedrības līdz 2023.gada 31.decembrim.
3. Kontroli par lēmuma izpildi uzdot Aizkraukles novada domes priekšsēdētājam Leonam LĪDUMAM.

Sēdes vadītājs,
domes priekšsēdētājs

L.Līdums